

JAUME FÀBREGA

Nostradamus: de profecies i confitures

Nostradamus torna a estar d'actualitat. L'habitual mil·lenarisme, amb el dramàtic sotrac de les Torres Bessones, ha tornat a renovar les seves profecies. No hi fa res que s'hagi demostrat que aquestes—referent a Nova York i l'atemptat a les Torres Bessones— siguin apòcrifes: la venda del seu llibre de profecies *Centúries* s'ha multiplicat. I, un cop més, els periodistes d'arreu, però també els dels Països Catalans—aquests, en general, ben poc preocupats per la nostra llengua i la nostra cultura, inclosos els de Catalunya Ràdio i TV3— han tornat a repetir la cançó de l'enfadós sobre l'origen nacional “francès” de Nostradamus. Que això ho digui un periodista espanyol és, en part, explicable, però que ho escrigui un periodista català és imperdonable. Per dir-ho ras i curt: Nostradamus, nacionalment, era més català que francès, encara que, en escriure, s'expressés—no pas voluntàriament— en aquesta llengua.

I era més català que francès perquè Miquèl de Nòstra Dama—que era el seu nom real— era de nació occitana. Va néixer a Sant Romieg de Provença el 1503 (Saint-Rémy, en francès) i va morir a Salon de Provença (Salon) el 1566. La seva llengua materna era l'occità—que les ànimes de càntir anomenen “provençal”, que és com dir que l'eivissenc és un idioma—. De fet, formava part d'una família d'intel·lectuals que havien escrit en occità, però que a causa del procés de genocidi empès per França contra la nació i la llengua occitanes, per sobreviure van haver de canviar de bàndol, escrivint en francès i passant-se a la causa reialista. El seu germà, Joan de Nòstra Dama, procurador davant del parlament de Lió (ja en terra francesa) va publicar les *Vies des plus célèbres et anciens poètes provençaux*, un pamflet extret de les *Vides dels trobadors* (en occità, del segle XIV) que porta les aigües al molí del secessionisme provençal. El seu nebot, Cesar de Nòstra Dama, publicà també una *Histoire et Chronique de Provence*, que recicla, en francès i amb manipulacions reialistes,

textos occitans del seu oncle. Contemporàniament, els castellans també reescruiuen i manipulen la “història d'Espanya” i l'expedició de Cristòfol Colom—com ens ho ha fet veure Jordi Bilbeny—: és l'època de les grans nacions estat de signe cesarista i on les antigues nacions ja no tenen cabuda—si bé Occitània fa un brillant cant de signe, amb oficialitat de la llengua inclosa, a Gascunya, amb el Bearn—, però ja a Catalunya (Boscà) i al País Valencià (cort de Germana de Foix), l'imperi—és a dir, l'espanyolització— es comença a fer sentir. Es el moment en

“I era més català que francès perquè Miquèl de Nòstra Dama—que era el seu nom real— era de nació occitana. Per sobreviure, però, va haver de canviar de bàndol”

què a Andalusia es comença a anomenar “espanyol” la llengua de Castella i que, per tant, s'inicia el procés d'usurpació d'un nom comú dels ibèrics—Camoèns encara diu “nosaltres, els espanyols”— per part de Castella, fins avui.

El mateix títol de l'obra profètica de Nostradamus ja indica aquest nou paisatge de grans construccions que esdevindran estats: *Les vraies centuries et propheties de Maistre Michel Nostradamus ou se voit représenté tout ce qui s'est passé tant en France, Espagne,*

Italie, Allemagne, Angleterre qu'autres parties du monde (1557).

Tot això és el que diuen les enciclopèdies. No diuen, però, una altra cosa que a mi—i espero que a vostès— m'interessa molt més, més enllà de dubtoses profecies i malastrugances: Miquèl de Nòstra Dama—nom que indicaria el seu origen jueu—era també un reputat gurmet. Ho va demostrar amb la redacció d'un preciós llibre de confiteria, en el qual demostra la seva relació amb la civilització occitano-catalana. Es tracta del llibre *Des confitures*, del 1552. Hi posa els seus coneixements mèdics, de fet, va exercir la medicina a les ciutats occitanes de Narbona, Tolosa, Agen i Bordeus, i va estudiar a Avinyó i Montpeller, on devia entrar en contacte amb l'obra d'Arnau de Vilanova, il·lustre metge i dietista, que, com ell, ho fou també, en el cas del metge occità de Caterina de Mèdici i de Carles IX. Aquest manual tan llaminer segueix l'exemple del *Libre de totes maneres de confits*, manuscrit en català cent anys anterior—i potser el primer d'Europa—, i on ja trobem dolços actuals com els torrons, les casquetes o el codonyat. Nostradamus, banderer de l'Apocalipsi, fa un repòs llaminer—com aquell frare de l'any mil del monestir castellà (Beat de Liébana) que, preocupat per la fi del món o “Parusia” ens proposa “si hem de morir, almenys morim farts”—. Farts—i contents— amb les delícies que ens proposa el metge provençal: confits de gingebre verd, codonyat, pinyolat o “torró d'Espanya”, massapà. Moltes d'aquestes delícies, com dèiem, eren un repertori comú catalanooccità, i fins mediterrani: els confits de gingebre, per exemple (que els xinesos encara elaboren) eren la llaminadura preferida pels nostres reis i pel mateix món luxós i llaminer de Tirant lo Blanc. El pinyolat o torró de pinyons es feia a la Catalunya Nord fins no fa gaire temps, i ara se'n torna a trobar, també, d'origen valencià. I el mateix podem dir dels massapans, una delícia més actual, i no solament dels temps de Nadal.